

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELEKFIZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 23

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—

Félévre . . . . . 4 „ —

Negyedévre . . . . . 2 „ —

hová minden küldemény jut zsendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom : A zsidó erkölcsstan alaptételei. — Zsidó-magyar művészek Tárczaccikk (XIV.) Szerkeszti: Feleki Sándor. — Izraelita ösztöndíjak. (Entrefilet.) — Zsidó-e vagy keresztény. Irta: Rosenberg Sándor, aradi főrabbi. — Igazolásul. Dr. Elsas Bernát, rabbiképző-int. növ.-től. — Az Ullmannok. Dr. Bak Izráeltől. — „A házaló és fia.” Eredeti beszély. Irta: Viola Miksa. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Nyitrai levél. Grünfeld Náthán, ügyvéd-től — Irodalom. Diamant Gyulától. — Hirdetések.

A zsidó erkölcsstan alaptételei.

A német zsidó hitközségek szövetsége Boroszló hirneves rabbiját, *dr. Joelt* bizta meg azzal, hogy a zsidó hittani könyv mellé állítsa össze egy külön fejezetben a zsidó erkölcsstan alaptételeit. A nagynevű tudós összeköttetésbe tette magát a berlini rabbikkal és a két zsidó főiskola igazgatóival*), ezek meg a berlini és egyéb előkelő német hitközség előljáróival hosszan és behatóan tárgyalták a kérdést, míg meg egyeztek egy tervezetben, melyet a nagy Németország egyik legnagyobb tudósa, a híres *dr. Lazarus*, formulázott, és melyet *dr. Joël* 15 mondatban foglalt össze, s az újonnan kiadott Herxheimer-féle vallástani könyvhöz mellékelte. Kincs ez, melylyel a nevezett szövetség a zsidóságot megajándékozta.

Az egyes tételek a következők:

1. A zsidóság az emberi nem egységét vallja. Mindnyájunknak egy atyánk vagy, egy Isten teremtett mindnyájunkat.

2. A zsidóság parancsolja: »Szeresd felebarátodat, mint tennen magadat«, és a szeretetnek eme minden embert magában foglaló parancsát a zsidó vallás főelvének vallja. Tiltja tehát: a bárki ellen, bármily származásu legyen, bármi legyen nemzetisége és vallása, bárminemű gyűlölködéssel, irigységgel való viseltetést, rossz és szeretetellenes bánásmódot; igazságot és becsületességet követel, s minden igazságtalanságot tilt, tiltja különösen a kereskedésnél üzött csalást, más ember szükségének, könnyelműségé-

nek avagy tapasztalatlanságának kizsákmányolását, az uzsorát és mások erejének uzsoraszerű kiaknázását.

3. A zsidóság parancsolja: Becsüld felebarátod életét, egészségét, erejét és tulajdonát. Tiltja tehát: emberbarátainknak erőszakkal, csellel, avagy bármely más jogtalan módon való károsítását, vagyonától való megfosztását, vagy jogtalan megtámadás ellenében védtelenül hagyását.

4. A zsidóság parancsolja: Tartsd szentnek felebarátod becsületét, mint saját becsületedet. Tiltja tehát: felebarátunknak kedvezőtlen híresztelés által való megalázását, s annak gúny és megszegyenítés által való megbántását.

5. A zsidóság parancsolja: Tiszteld másoknak vallásos meggyőződését. Tiltja tehát: mások vallásának, vallásos szokásainak és jelvényeinek megcsufítását, vagy nem becsülését.

6. A zsidóság parancsolja: Légy könyörületes mindenki iránt; öltöztess fel a meztelenekeket, etesd az éhezőket, ápolj a betegeket, vigasztald a gyászolókat. Tiltja tehát: a csupán saját maga és hozzátartozóinak javáról való gondoskodást és a más fájdalommal szemben tanusított érzéketlenséget.

7. A zsidóság parancsolja: Tiszteld a munkát; mindenki vegyen részt a maga helyén az összesség munkájában; s keresse az élet boldogságát a serény alkotásban és tevékenységben. Követeli tehát: erőink és képességeink

*) Nálunk megírja az ilyen dolgot akármelyik apró tanító.

gondozását, kiképzését és tényleges alkalmazását. Ellenben tiltja: a munka nélkül való élvezetet, s a mások segítségébe vetett bizalomból eredő rényheséget.

8. A zsidóság parancsoija: Ismerd meg az igazat, gyakorolj őszinteséget, hogy igened igen, nemed nem legyen. Tiltja tehát: a való elferdítését, álszenteskedést, ravaszságot, tettetést és hamis látszatot.

9. A zsidóság parancsolja: Légy alázatos Istennel és szerény embertársaiddal szemben. Tiltja tehát: a dölyföt, büszkeséget és elbizakodottságot, a tolakodást, kérkedést és mások érdemeinek kicsinylését.

10. A zsidóság követeli: az összeférést, engesztelékenységet, szelidséget és jóakaratot; parancsolja tehát: roszzat jóval viszonz, inkább elszenvedj, mintsem tégy igaztalanságot. Tiltja tehát: a boszuállást, gyűlöletet, haragot, és még az ellenségnek is gyámol nélkül való hagyását.

11. A zsidóság parancsolja: a szemérmességet, erkölcsösséget és a házasság szentségét. Tiltja tehát: a fajtalanságot, mértékletlenséget és a családi kötelék meglazítását.

12. A zsidóság parancsolja: Kövesd lelkiismeretesen az állami parancsokat, tiszteld felebbvalódat és engedelmeskedjél azoknak. Tiltja

tehát: a főhatalom ellen való fellázadást és a törvények kijátszását.

13. A zsidóság parancsolja: Mozdítsd elő embertársaidd javát, szolgálj erőidhez képest az egyeseknek avagy az összességnek. Tiltja tehát: a közjó iránt való közönyösséget és a társadalomnak az emberek nemesítése végett létrehozott intézményeitől való önző elzárkozást.

14. A zsidóság parancsolja: Szeresd a hazát és annak becsülete, virágzása és szabadságáért készséggel áldozd fel vagyonedat és véredet.

15. A zsidóság parancsolja: Szenteld meg Isten nevét cselekvésedben és törekedjél arra, hogy eljőjön amaz idő, a midőn minden ember egyesül az Isten iránt és az embertársai iránt való szeretetben.

Hisszük, hogy a felső 15 mondat nemsokára közkincsévé lesz minden zsidó iskolának. A jót elfogadhatjuk a külföldtől is, ha mindjárt készen kapjuk is.

Israelita ösztöndíjak. Az orsz. magyar izr. ösztöndíjegyület választmánya az 1888/9, tanévre hirdetett ösztöndíjakat folyó hó 12 én Dr. Pollák Henrik elnöklete alatt tartott ülésében a következő folyamodóknak adományozta: 1. a b. Eötvös József-féle 200 frtos ösztöndíjat két egyenlő részben: a) Steiner Sámuel (Csicsó) joghall-

Zsidó magyar művészek.

Szerkeszti: Feleki Sándor.

XIV.

FÁY SZERÉNA.

A közélet pályáján, a tudomány és művészet terén működők ajakáról, nem egyszer hangzik fel a jogos panasz, hogy a boldoguláshoz, emelkedéshez, közelismeréshez hazánkban nem elég a tehetség, hanem a tehetségnél sokkal nagyobb mértékben szükséges a — protekció. Nyilvánuljon ez a protekció akár hatalmas pártfogóban, akár még hatalmasabb pénzösszegben vagy a reklámban. Mert manapság csak a felé irányul a közfigyelem, akinek tehetségét sippal-dobbal hirdetik és kürtölik.

Mindenesetre szomorú jelenségek ezek, melyek nem egy tehetséget riasztanak el mindjárt kezdetben a művészet mezejéről vagy bénítják meg erejét működése közepette, nagy kárára a hazai művészetnek. De még egy tényezővel kell annak számolnia, a ki nálunk a művészi pályára lép. Még pedig nagyon fontos tényezővel. Jól kell ügyelnie, hogy ne születessen valahogy — zsidó szülőktől. Nagyobb csapás ez

mindennemű protekció hiányánál. Ép ez okból annál nagyobb tisztelettel és elismeréssel adózunk azoknak, kik mindennemű protekció nélkül — *dacára* annak, hogy zsidóknak születtek — mégis felküzdötték magukat igazi művészekké, kik babérokat arattak, hírnévre tettek szert saját erejükből, saját tehetségükből. S ha azt egyedül álló nő érte el, kinek nincs egyebe zsenialitásánál, ugy kétszeres tisztelettel hajlunk meg előtte, ugy kétszeres örömmel látjuk, hogy nem minden a földi javaktól és a — vallástól függ. És ezek közé büszkeséggel számíthatjuk Fáy Szerénát, a nemzeti színház jeles tagját. Talán indiszkréciót követünk el, de eláruljuk, hogy a zsenialis művész nő csak most érte el a huszonharmadik életévet, (oly szám, melyet még bátran szabad kiírni) s már évek óta méltó elismeréssel adóznak tehetségének országszerte, már évek óta ragadtatja el játékaival nemcsak a főváros, hanem az ország nagyobb városainak színi közönségét is. Fáy Szeréna nemcsak hogy nagy lelkiismeretességgel, páratlan szorgalommal áldoz hivatásának, de át is érzi mindegyik szerepét. Meglátszik, hogy a személyesített alakkal együtt örül, együtt szenved, szóval együtt érez. A számos

gatónak; és b) *Justus* Jakab (Mohács) orvostanhallgató-
nak; 2) a báró Popper féle 100 frtos ösztöndíjat *Politzer*
József (Turócz Szt.-Márton) joghallgatónak; 3) a dr.
Österreicher Ede-féle 100 frtos ösztöndíjat *Tigermann* Mór
(Budapest) orvostanhallgatónak; 4) a Fochs M. L.-féle
100 frtos ösztöndíjat *Porges* Manó (Budapest) joghallga-
tónak; 5) a Fochs Johanna féle 100 frtos ösztöndíjat
Kohlbach Bernát (Liptó Szt.-Miklós) rabbiképezdei hallga-
tónak; 6) a Schreiber Mór és Ernestina-féle 100 frtos
ösztöndíjat *Feldbaum* Henrik (Budapest) orvostanhallga-
tónak; 7) a Sternthal Arthur-féle 100 frtos ösztöndíjat
Wohl József (Nagyvárad) orvostanhallgatónak; 8) a Neu-
mann Julia és Miksa-féle 100 frtos ösztöndíjat *Kemény*
Sándor (Dunatölvár) műegyetemi hallgatónak; 9) a Sváb
Lőrincz-féle 100 frtos ösztöndíjat *Pap* Dezső (Szeged)
joghallgatónak; 10) a Schwarcz Ábrahám és neje-féle 100
frtos ösztöndíjat *Böhm* Imre (Budapest) műegyetemi hall-
gatónak; 11) a Kohn Salamon és Jozefa-féle 100 frtos
ösztöndíjat *Pillitz* Sámuel (Veszprém) orvostanhallgatónak;
12) a dr. Rózsay József-féle 100 frtos ösztöndíjat *Preisach*
Izidor (Pápa) orvostanhallgatónak; 13) a dr. Böhm Jakab
féle 100 frtos ösztöndíjat *Hirn* Márton (Tápió-Györgye)
orvostanhallgatónak; 14) a Singer Vilmos-féle 100 frtos
ösztöndíjat *Spitzer* István (Szeged) orvostanhallgatónak;
15) a Spitzer Gerson és Julia-féle 100 frtos ösztöndíjat
Schwarcz Béla (Budapest) orvostanhallgatónak; 16) a
dr. Goldberger Adolf-féle 100 frtos ösztöndíjat *Weinber-*
ger Izidor (Vág-Ujhely) orvostanhallgatónak; továbbá 13
egyenként 100—100 frtos egyleti ösztöndíjat: 17) *Weissen-*
stein Károly (Rajecz); 18) *Kiss* Gyula (Gáva); 19) *Fisch*
Áron (Homonna); 20) *Steinberg* Alajos (Lengyeltóti)
orvostanhallgatóknak; 21) *Glück* Fülöp (Pápa) 22) *Wein-*
berger Károly (Baja) 23) *Weiszfeld* Vilmos (Sümegeh) 24)

Eisler Zsigmond (Körmend) 25) *Kohn* Dávid (Csécse)
joghallgatóknak; 26) *Vende* Ernő (Pápa); 27) *Strausz*
Lipót (Devecser) bölcsészethallgatóknak; 28) *Rosenberg*
Ede (Balkány); 29) *Handler* Simon (Aszód); rabbiképez-
dei hallgatóknak; végül 6 egyenként 50—50 frtos egyleti
ösztöndíjat 30) *Csillag* Vilmos (Budapest); 31) *Stern*
Miksa (Trencsén); műegyetemi hallgatóknak 32) *Lederer*
Ignác (Komlós); 33) *Spira* Jakab (Homonna); 34) *Pollák*
Miksa (Beled); és 35) *Singer* Bernát (S.-A.-Ujhely); orsz.
rabbi képezdei hallgatóknak. — Összesen pályázott 147
tolyamodó, kiknek tulnyomó része az előirt minősítvény-
nyel birt ugyan, kik közül azonban az egylet szerény
anyagi viszonyai miatt csak a fentiek voltak figyelembe
vehetők. Összesen folyamodók benyújtott kérvényeiket Dr.
Simon József egyleti titkár urnál (Budapest V. fürdő-
utca 10. sz. a.) átvehetik.

Zsidó-e vagy keresztény?

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A f. évi márczius hó 10-ikén megjelent b. lapjának
szerkesztői üzeneteiben Ön egész bizton azt állítja, hogy
ama Szatmáron kikeresztelkedett férfinak fiát — ki itt
Aradon született és körülmetéltetett, mivel a szatmári év.
reform. lelkészségnek hozzám intézett tiltakozó átirata egy
nappal elkésett — »kereszténynek fogja mondani az ité-
let«. — Engedje meg, miután ezen érdekes eset hitköz-
ségemben fordult elő, hogy én is b. lapjában közölhes-
sem az erre vonatkozó szerény nézetemet, annyival in-
kább, mivel a szerkesztő ur nézetétől egészen eltér;*) és

*) Az igen tisztelt főrabbi ur eme levelét sokkal később
vettük, semhogy még a jelen számban megtehetnők rá megjegyezni

modulációkra alkalmas gyönyörű melodikus alt hangja
ezen érzelmek nyilvánítására és kifejezésére igazán
alkalmas. E mellett magyarsága nem az a szokott
szintelen, hideg szinpad magyarság. Kiejtése, nyel-
vezete magyaros, zamatos, kellemesen folyó, csengő
s a lapok nem egyszer emelték ki joggal, hogy ná-
lánál szebb magyarsággal a nemzeti szinpadon senki-
sem beszél. Csak mint *Oberon* királyfi személyesítő-
jét említjük a „Szenivánéji álom“-ban, midőn Titá-
nia királynét elaltatja A zengzetes magyar szó, a
melodikus dallam oly édesen foly ajkairól, hogy va-
lamely varázs fuvola hangját véljük hallani

Fáy Szeréna 1865-ben Erdőhegyen (Aradmegye)
látta meg először a napvilágot. Atyja néhai *Frankl*
Simon köztisztviselőben álló aradmegyei járási orvos
volt. Anyja, *Oppenheimer* Leonora, unokája *Oppen-*
heimer Simon, volt budapesti rabbinak és leánya *Oppen-*
heimer Illésnek, a ki szintén rabbi volt. A művésznő
anyai ágon rokonságban áll a németországi báró *Op-*
penheimer családdal, melynek egyik tagja konsul
Kölnben. Hét éves volt a művésznő midőn atyját
elveszté. Szegénységben, minden támasz nélkül ma-

radt vissza a család. Anyja a fővárosba hozta és itt
végezte tanulmányait. A polgári iskolából 14 éves
korában a szini iskolába óhajtott lépni. Nagyon fiatal
és fejletlen leányka volt, úgy hogy az igazgatóság
nem akarta befogadni. Csak *Jókai* Mór, kosorus írónk
pártfogása és ajánlása után vették fel a szini iskola
növendékei közé. Három havi próba idő után már
ösztöndíjat nyert s az első évi vizsga után a tanárok,
látva óriási léptekkel való haladását és kiváló te-
hetségeit, az első osztályból a harmadikba tették át s
együttal szorgalmát a Koburg ösztöndíjjal jutalmaz-
ták. Bámulandó szorgalommal és kitartással három
év alatt elvégezte a szini iskolát, még pedig kitűnő
sikerrel és már tizenhét éves korában a nemzeti szin-
ház tagjává szerződtek. Ez a lankadatlan buzgalma
és szorgalma megmaradt a jeles művésznőnek a mai
napig. Mindegyik szerepében meglátszik, hogy azt
nemcsak jól átérzette, hanem jól át is tanulmányozta.
Hogy a sugóra rászorulna, mint azt nem egy jeles
művésznél látjuk, az nála sohasem történik meg.
Buzgóságának és igazi kedvtelésének, melylyel a
szinpadnak él, legszebb jele, hogy csupa szorgalom-

igy más, hivatott egyéniségeknek, különösen jogtudoroknak is alkalmat adunk, különböző véleményünk fölött bírálatot hozni.

Mindenekelőtt határozottan tagadom, hogy ezen születési esetet illetőleg hazai törvényre hivatkozhatik a kikeresztelkedett atya. Mert az 1868-ik évi LIII. törvény-czikk, mely szerint a fiugyermek mindig az atya vallását követi, kizárólag csak a *vegyes keresztény* házások — vagy a későbbben *vegyes keresztényvallásúvá* lett házások — és *vegyes keresztény* ágyasoktól származott gyermekekre vonatkozik, a mint ezt különben is a törvényczikk czime igazolja, mely így hangzik: „A *bevett keresztény* vallások viszonyosságát rendező törvény“! Miután pedig a mi vallásunk nem bevett és pláne nem keresztény, ugy mi zsidók ezen törvénynek hatáskörén kívül állunk, és ép azért nem lehetünk még mint magyar állampolgárok sem kötelezve e hazai törvény teljesítésére, melyet a törvényhozó hatalom sohasem reánk zsidókra, hanem egyedül a külön hittelekezeti *keresztény* honpolgárokra szabott. De nem csupán a törvénynek czime, hanem annak szelleme is erősen támogatja az én nézetemet. Minden államtörvény hatásának, ha ez nem erőszakból, hanem jogelvből ered, kell hogy *egyenlő módon és egyenlő erővel* kiterjedjen az állam összes lakóira; ugy hogy a törvényből kifolyó kötelek és kedvezmények *kivétel nélkül* minden honpolgárt illessenek.

Ha tehát tényleg az állana, hogy az 1868. évi LIII. törvényczikk a zsidó vallásfelekezetre is kiterjed, ugy ez nem volna a *jog* szellemének megfelelő törvény, hanem

valónkat, de visszatérünk rá lapunk legközelebbi számában. — A mi magát az esetet illeti, szívből óhajtjuk, hogy ne nekünk, hanem a főtisztelendő urnak legyen igazza.

A s z e r k.

ból megtanulta könyv nélkül *Shakespeare* és *Racine* színműveinek összes női szerepeit. Csak az fogja ezt megbecsülni, aki tudja, hogy mily rengeteg anyagot foglalnak ezek magukban. Már is nagy szerepkör az, melyben Fáy Szeréna tehetségét és művészetét bemutatta. *Stuart Mária* czimszerepében, *Grillparzer* „Hero és Leanderében“ mint *Hero*, a „Szentivánéji álomban“ mint *Oberon*, Jókai „Fekete Gyémántjaiban“ mint *Evelin*, Csiky „Jóslatában“ mint *Pythia*. Madách „Ember tragédiájában“ mint *Éva*, a „Zalameai bíróban“ mint *Izabel*, Szigligeti „Czigányában“ mint *Róssi*, Hugó Károly „Bankár és bárójában“ mint *Adél*, melyekkel nem egyszer ragadta el a közönséget, művészi, briliáns játékot fejt ki. Egyik igazán gyönyörű szerepe *Aricia* „Phaedrá“-ban s különösen remek a Hyppolittal való párbeszéd. Tehetségének és művészetének elismeréseül, mint a nemzeti színház kezdő tagját a *Rasskó* díjjal tüntették ki.

De nemcsak a főváros közönsége élvezhette művészi játékát, melynek emelkedését napról-napra szemlátomást lehet észrevenni, hanem az ország nagyobb vidéki városaiban is több ízben fellépett. Hogy

merő erőszak, mely a »sic volo, sic jubeo« zarnoki elvét az állami életben megvalósítaná. Mert tegyük fel, hogy egy, a hazánkban élő keresztény házias férfiú vagy házias nő Bécsben a zsidó vallásra áttér, valjon fogja-e akkor is a gyermek az ő neme szerint atya vagy anyja vallását követni? Bizonyosan nem, minthogy a magyar jog- és kultur-állam annak áttérését el nem ismeri, sőt törvényellenes bünténynek tekinti. — Ámde miután ez törvényesen így van meghatározva, ugy a magyar állami hatóság, ha *jogot* és nem *erőszakot* akar gyakorolni, ki nem terjesztheti *egyoldalulag* a kérdéses törvénynek kötelező erejét azon esetre is, midőn egy zsidó honpolgár kereszténynyé válik. — Itt az igazság ennél fogva csak az lehet, hogy az 1868. évi LIII. törvényczikk, mely czimében is — mint mondtam — világosan a bevett keresztény vallásfelekezetek viszonyosságáról szól, egyedül és kivétel nélkül a *vegyes keresztény* házásokat jogos módon az ebből következő egyenlő kötelek- és kedvezményekben részesíti; azonban oly törvényes zsidó házasságot, mely az által vegyessé vált, hogy az egyik háziasfél keresztény lett, ezen törvény nem is érinthet, miután vegyes zsidó-keresztény házasság a magyar államban nem létezik. A mi pedig nem létezik, azt a törvény nem rendezheti!! Így hát állami törvény sem létezik, melyre esetünkben a kikeresztelkedett atya hivatkozhatik. Hogy valjon létezik-e egy miniszteri rendelet, a jog tiszta szellemének ellenére is, ily esetre nézve, azt nem tudom, valamint azt sem tudom, minő forrásból merítette a t. szerkesztő ur azon állítását, mely szerint a hazai törvények értelmében egy kikeresztelkedett embernek nem lehet zsidó gyermeke? Az említett törvényczikk értelmében csak is, például egy keresztény katolikus férjnek nem lehet református fiugyermek, azon eset pedig, melyet

mindenütt fényes siker kísérte, azt talán említeni is fölösleges. Kolozsvárott, Aradon, Debreczenben, Miskolczon, Győrött, Máramaros-Szigeten, Szegeden, Nagyváradon és más városokban volt vendégszereplésen. Legelső vendégszereplésének helye Kolozsvár volt, innen rándult át Aradra, hol a megyebeli fiatal művésznőt kétszeres örömmel és lelkesedéssel fogadták. Az aradiak szívét büszkeség töltötte el, hogy az ő megyéjük szülötte a jeles művésznő.

A nemzeti színház közönsége örömmel látta a fokozatos fejlődést s mindinkább megszerette a művésznőt, ki oly odaadással csüng pályáján.

A mult éve a kolozsvári nemzeti színházhoz lőn szerződötve, mint első tragika. „Ez az év a legdicőségesebb és legkedvesebb színészkedésem idejéből“, így nyilatkozik a művésznő kolozsvári tartózkodásáról. De a kolozsváriak előtt is feledhetlen lesz, ez az év, nemcsak a művésznő előtt. Tiszteletöknek és művészi játéka felett való csodálkozásoknak számtalanszor és az ovációk minden nemével adtak kifejezést. Minden egyes fellépte egy-egy diadalt jelent, a mi annál fontosabb, mert Kolozsvár közönsége

a t. szerk. ur praecedens gyanánt felhoz, nem hasonlít tökéletesen a mi esetünkhöz, bár amarra nézve is a hozott ítélet nem felel meg az igazságnak. A praecedens esetben t. i. a gyermeket, az elfogadott római jogelv szerint: „Pater est, quem nuptiae demonstrant“, mint *tényleg* keresztény atyától származott magzatnak tekinthette az ítélő hatóság: mert hisz az ő atyjának elismert egyén már 4 évvel születése előtt keresztelkedett ki és ha csakugyan még tovább is tisztességes házasságban élt volna nejevel, úgy a kérdéses gyermek bizonyosan keresztény férfit sarja lenne. Ellenben a mi esetünkben a gyermek *tényleg* egy zsidó törvényes házasságban élt zsidó atyától származott és így a figyermek is, bár az atya keresztény lőn, zsidó marad, minthogy az 1868 ik évi LIII. törv. cikk 14 §-a csak a keresztény vegyesvállásúvá vált házasságot, nem pedig a vegyes zsidó keresztény házasság viszonyosságát szabályozza. Végül még bátor vagyok azon tételét rectificálni, hogy a zsidó törvény szempontjából egy zsidó nő gyermeke csak akkor zsidó, midőn az atya is zsidó volt a megfogalmazás idején. Ez nem áll; mert egy zsidó nőnek gyermeke a mi törvényünk szerint még akkor is zsidó, midőn az atya nemcsak kikeresztelkedett zsidó, hanem született keresztény! (L. Eben hácz. 4. cikk 19. §.)

Arad, 1889. márcz. 14-én.

Hitrokoni üdvözléssel

Dr. Rosenberg Sándor,

aradi főrabbi.

Igazolásul.

Dr. *Elsas* Bernát urtól, a budapesti országos rabbi-képző-intézet növendékétől a következő levelet vesszük:

ritka műveltséggel bir s nagyon tartózkodó az elismerés és tapsok osztásában.

Az elmúlt év őszén Fáy Szeréna újból visszatért a fővárosba, s ott hagyta fényes sikerének színhelyét. Ezóta *Hunyady* Margit, a vidék legjelesebb színésznője foglalja el helyét a kolozsvári színpadon. Mint *Melinda* lépett fel Katona „Bánk-bánjában“ újból a főváros közönség előtt, mely ismét meggyőződhetett, hogy a művésznő tehetsége mily fokozatosan izmosodik, hangjának érczes volta, tömörsége növekszik, szóval oly uton halad, melyen idővel méltón hasonlíthatjuk majd össze *Jászai* Marival, a nemzeti színház nagynevű tragikájával.

És most még néhány szót a művésznő személyéről. Hogy milyen nemes lélek lakozik benne, azt csak az tudja méltányolni, a ki a művésznő családi életét ismeri. Nemcsak, hogy özvegyanyjának gyámolítója, de igaz testvéri szeretettel gondoskodott nővéreinek tanításáról, kiképzetéséről is. Lelke nemeségéhez, szívjóságához csatlakozik még egy szép tulajdonsága: páratlan szerénysége. Ezt legjobban illusztrálják az alábbi sorok. Midőn elhatároztuk, hogy

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Hornyik ur támadása fölött napirendre akartam térni, de miután a t. szerkesztőség H. urnak felolvasásom ellen emelt vádját helybenhagyta, sőt ismételte, kötelességemnek tartom azt, mint inszinuációt határozottan visszautasítani. Felolvasásom keretében tisztán és határozottan fejtettem ki az álláspontomat és magam azon fölfogást, mely az énekek énekében az érzékiség *durva* kifejezését látja, mint képtelent *perhorreskáltam*.

Azon osztatlan tetszés, a melylyel felolvasásomat nemcsak a női hallgatóság, hanem annak minden tagja, még pedig tisztos öreg férfiak is, — a kiket elég nagy számban volt szerencsém hallgatóságom közé számitani — fogadták, meggyőzött engem arról, hogy az illő komolyságról egy percig sem feledkeztem meg. Ha daczára annak H. urnak „pikáns“-nak tetszett az énekek énekének egyes részlete, ez csak szomorú világot vet erkölcsi érzületére, izlésére és műveltségi fokára. Egy antik műremek szépségeit csak művelt és finom izlésű közönség méltányolja és bámulja, a paraszt tán szégyenkezve lesüti szemét, de csak egy teljesen frivol gondolkozású ember kiáltja: „Nem! Ez a „Magyar Figaró“-ba való.“ — Ez feleletem Hornyik ur levelére; a t. szerkesztő urral szemben pedig legyen szabad a n. é. közönség fölvilágosítására következőket felemlítenem:

A tek. szerkesztő ur kérésemre, hogy a felolvasásom ellen intézett vádját igazolja, negyvennégy lapra terjedő dolgozatomból három, mondd három, rövid verset — a melyet az eredetinek hü fordításaként közöltem — és csupán csak ennyit jelölt ki mint olyant, a mi okot adott arra, hogy ő a felolva-

a jeles művésznő életrajzát közzéteszük, hozzája fordultunk azon kéréssel, hogy küldjön adatokat, melyek művészi pályájára vonatkoznak. Erre a művésznő többek között így válaszolt: „A legnagyobb önzés mellett sem vagyok képes magamról valami nagyot mondhatni. Ha figyelemmel kísérték haladásomat, sőt tanui is lehettek annak, hiszen itt voltam önök előtt, akkor kérem, legyenek erős és szigorú bírám, mert az igazság a földolog. Ha az ég úgy akarja, harmincz év múlva. talán bátran leirhatom egész életemet és pályafutásomat. Addig sok keserűséget és sok dicsőséget fogok szerezni, mert egész életemet a művészetnek szentelem. Eddig csak a buzgóság és szorgalom volt meg, a többi csak ezután következik.“

Adtuk a művésznő levelét, de csak részben teljesíthettük kívánságát. Igazságosak voltunk, de pályafutásának történetét, a melyről ő azt állítja, hogy csak harmincz év múlva lesz érdemes a megírásra, már most közöljük, mert fényes tehetségével már rég kivívta a „művésznő“ nevet, az elismerés bábérjait.

sásomat megbotrántoztatónak jelentse ki. Ezek a IV. f. 5. verse és a VII. f. 3. és 4-ik versei, a melyeket midőn az énekek énekének fordítását közöltem, a felolvasásomban szintén idéztem. És ezeket az énekek énekéből vett verseket nevezi a t. szerkesztő ur megbotrántoztatóknak, vagy pláne obscoeneknek?

Nem akarok e helyt a t. szerkesztő urral felelni, de kijelentem, hogy az énekek éneke bármely részének és kifejezésének ilyen felfogása ellen határozottan tiltakozom és tiltakoztam felolvasásom keretében is, és egyszersmind kijelentem, hogy *az a hallatlan szentségtörés*, ha a szentírás bármely részét vagy egy kifejezését is a ponyva-irodalom egy termékével párhuzamba merik állítani.

Ha az énekek énekét aesthetikai szempontból tárgyaltam és betűszerinti értelmében vettem, azt mint a tudomány embere tettem, és tudományos meggyőződésemet mint papjelölt sem átalom kimondani.

Ezeket tartottam szükségesnek felvilágosításul a n. é. közönség tudomására hozni, mely a tények illetén megállapítása után világosan megítélheti, hogy mennyire volt alapos és jogos a felolvasásom ellen intézett támadás. Különben nemsokára maga a n. é. közönség lesz illetékes felolvasásom fölött ítéletet mondani, mert a „Neuzeit“ t. szerkesztősége kijelentése szerint folyóirata hasábjain be fogja mutatni.

Soraimnak becses lapjában való közzétételéért előre is köszönetet mondva, maradtam stb.

Dr. Elsas Bernát,

a „Hohelied“ felolvasója.

*

Mi volt a kifogás, tisztelt rabbijelölt ur, és mit igazol Ön? Kifogásolta Hornyik István, református papnövendék ur, és mi kifogását tökéletesen igazoltnak találtuk, hogy Ön, leendő zsidó pap léte, nyilvános előadásban kijelentette, hogy a szentírás egy könyvét, *melynek első sora megnevezi a szerzőt*, nem az irta, ki ott szerzőként meg van nevezve. Tette-e ezt rabbijelölt ur, vagy nem? Igenis tette, és nem is tagadja, hogy tette.

Kifogásoltuk, hogy Ön felolvasásában kijelentette, miszerint nem áll, hogy az „Énekek-Éneke“ más, magasabb, szentebb eszméknek a héja, mint az, mit a könyv élénk tár; kifogásoltuk, hogy Ön, leendő zsidó pap léte, minden tradíció ellenére kijelentette, hogy az „Énekek-Éneke“ tisztán a szerelem, a férfi és nő közti szerelemnek a hymnusa. Tette-e ezt, rabbijelölt ur, vagy nem? Igenis tette, és nem is tagadja, hogy tette.

Kifogásolta Hornyik István ur, és ebbeli nézetét is tökéletesen osztottuk, hogy megbotrántoztató volt, hogy Ön, miután kijelentette, hogy az „Énekek-Éneke“ mást, mint szerelmi nyilatkozatokat nem tartalmaz, a szentség leplét tehát lerántotta róla, felol-

vasott a könyvből oly részeket is, melyek minden ártatlan fiatal leánynak — s ilyen nagy számmal volt felolvasásánál — kell, hogy arczába kergessék a szégyenpirt. Tette-e ezt, rabbijelölt ur, vagy nem? Igen is tette, hanem tagadja, hogy a felolvasott helyek olyanok volnának, melyek hallatára a szüziés nőnek le kellene sütnie a szemét.

Nagyrabecsüljük ártatlan felfogását, de ha a biblia felfogásában roppant előrehaladt is, tisztelt doktor ur, e tekintetben egy egész századdal hátra van még. A „régí jó időkben“ a szószéken is oly kitételekkel élhetett a pap, miket ma tisztességes hölgyek társágában férfinak használnia nem szabad. De Ön ezt tagadhatja, azért — bármi nehezen határoztuk el magunkat erre — ide iktatunk egyet ama versekből, miket Ön felolvasott. Biróvá tesszük mi is a közönséget, szabad-e jóízű embernek társaságban, melyben nők és fiatal leányok is vannak, ilyeneket felolvasni.

A 6. fejezet 3. versében a szerelmes pásztorfiu — az Ön magyarázata szerint szenvedélye fellángolása közben — így szól a szép Sulamithoz:

„Köldököd kerek serleg, arányt nem nélkülöző; hasad buza-domb rózsákkal körülvéve.“

Felolvasta-e ezt, tisztelt rabbijelölt ur, és az erre következő verset is, melyben a szép leány mellén levő két kidomborodást 2 ikerőzikéhez hasonlítja a deli pásztorfiu? Igenis telolvasta, asszonyok és leányok előtt. Hisz Ön maga is ezeket a verseket jelöli meg azoknak, melyeket megbotrántoztatóknak mondtunk. Ha mindezt tette, tisztelt rabbijelölt ur, és Ön nem is tagadja, hogy tette: nem értjük, mit akar igazolni felszólalásában?

Ön antik művekről szól. Tisztelet, becsület aesthetikai felfogásának, de az antik műremek rég megszűnt a vallásnak tárgya lenni, és a meddig az volt, a hívő pogány Appollohoz, vagy Hárához nem mint a szép idomu meztelen férfihoz, vagy asszonyhoz közeledett, hanem az istenséghez, melyet az jelképezett. Az „Énekek-Éneké“ben érzéki szerelemvágynak a kifejezését olvassuk, de mert tudtuk és 3 év ezredóta ez a hit, hogy szent és magasztos eszméknek a rejtője, nem ütközött meg senki sem abban, hogy a szent könyvek közé sorozták, sőt, mert Izrael viszonyát az Istenhez látták benne visszaadva, a legszentebbnek mondták a szent könyvek közt. A ki már most ezt a könyvet más eszmét nélkülöző, pusztá szerelmi ömlengéseként állítja oda, a *szentségtörést*, ufam, az követi el. Különben nem hisszük azt sem, hogy Ön valamely muzeumban, vagy műcsarnokban a fiatal leányokat és asszonyokat épen meztelen férfiszobrokra fogja figyelmeztetni.

Tudományos meggyőződését — írja Ön — mint papjelölt sem átalja kimondani. Helyes. De ha ez a tudományos meggyőződés olyan, hogy lerombolja a

hitet, akkor On, ha egyáltalán ad valamit meggyőződésre, a hit hirdetője nem lehet. Mert, és ezt tudományos meggyőződése is koncedálja talán zsidó pap hit nélkül: nonsens. A tétel ugyanis nem úgy áll, tisztelt rabbijelölt ur, hogy: ha pap vagy, higgy, hanem így: *ha nem hiszsz, ne légy pap.*

Szabolcsi Miksa.

Az Ullmannok.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Örömmel és gyönyörrel olvastam becses lapja utolsó számában a fentirt cím alatt közzétett érdekes és szép cikkét. Örvendetes és lélekemelő az, ha látjuk, egy valóban nemes család mint emelkedett becsületesség, szorgalom, munka és kitartás által az ország előkelő családjai közé, és hogy ezen külföldről beszármazott család a magyar szabadságharcnak mennyi harczost, mindmegannyi hőst, adott. És ez az tulajdonképen, miért első sorban felszólalok.

Tisztelt szerkesztő ur a most magyar nemessé lett Ullmann M. Gy-nek csak két testvérét sorolta fel, kik a szabadságharcban elvérzettek, pedig volt még egy harmadik is, *Benjámín* a legifjabb, ki alig 17 éves korában a Kossuth-vadászok közé vétette fel magát és ki a temesvári csatában hősi halált halt. A testvérek ennél fogva nem öten, hanem hatan voltak. A zentai rabbi, kit, mellesleg mondva, nem Ullmann Adolfnak, hanem Ignácznak (Iszrl) hívtak, meggyilkoltatása előtti szombaton a legnemesebb hazafiságtól áradó beszédet tartott és felszólította hiveit, sorakozzanak a magyarok ügye körül, mert az gyáva és a zsidó névre érdemtelen, ki hazájáért meghalni nem kész. Nem a szerbek, hanem a rácok ölték meg. Az embertelenek a nyakát szegték el és reggeltől estig nézték iszonyu kinlódását. Mert csak az nap este 6 órakor halt meg.

Hat hétig feküdt a többi meggyilkolt zsidókkal — ezek közt az adai és most Jeruzsalembe lakó rabbinak nagyon jámbor atyjával, és ez volt az, kinek, fia láttára, nyelvét kiszakították — egy közös sirban és csak hat hét után exhumálták és külön-külön sirba temették. Megboldogult atyám, az akkori szegedi rabbi, tartotta a gyászbeszédet fölöttük.

Én, (akkor 9 éves gyermek) jelen voltam ez általános nagy gyásznál, mely emlékezetemben soha ki nem törülhető benyomást hagyott hátra. Sirni láttam akkor egy egész várost.

Még csak azt akarom megjegyezni, hogy Ullmann M. Gy. és boldogult Ullmann Károly C. (Sándor, Lajos és Imre atyja) ép úgy mint a zentai martyr, Mór, a hős katonaoorvos, a nem rég elhalálozott József és az általam fel-említett Benjamin nem Zalmennak, a Bajorországból bevándorolt testvérek egyikének, hanem Zachariásnak, Zalmen fiának, voltak a gyermekei.

Maradtam stb.

Dr. Bak Israel.

TÁROZA.

A HÁZALÓ ÉS FIA.

EREDETI BESZÉLY.

Az «Egyenlőség» számára írta: *Viola Miksa.*

(Folytatás).

(5)

Károly még jóformán föl sem ocsudott abból a zavarból, melybe a leánynak tulságos bizalmaskodása hozta, midőn Hofberger Gábor ur maga is belépett a szobába. Legfőlebb 48 éves lehetett, s mint látszott, még igen sokat adott magára. Szakállát rendkívül gondosan ápolta, meglehetősen választékosan öltözködött és bizonyos hetykeséggel hordta orrán aranykeretű csipetűjét.

— Jó napot, doktor ur, — szólt szívélyesen Károlyhoz, oly hangon, mintha benső barátságban volnának egymással. — Végre hát eljött hozzám. Tudtam, hogy nem fog örökké kerülni. Hogy van, kedves jó doktor ur? Természetesen jól, habár egy hét mulva szigorlata lévén, talán kissé huzamosabb ideig kell a könyv mellett ülnie. Nagyon érdeklődöm iránta, doktor ur, el kell beszélnie, mint megy a sora.

S épen a szobába lépő leánya felé fordulva, így szólt:

— Berta, hozass fel egy palaczk bort. Tudod, azokból a porlepte, aranyos feliratu palaczkokból. Hozz be néhány szivart is a kis dobozból, aztán hagyj magunkra. A férfiak szeretnek egyedül lenni.

Ekkor végre egy kis szünet állt be a házigazda szóözünetében, melyet Károly sietett felhasználni, kijelentvén, hogy bár rendkívül örül az ismeretségnek, nem csevegni, hanem igen komoly dologban jött.

Időközben azonban behozták a bort és a szivart. Hofberger kibontotta a palaczkot s két poharat megtöltvén, az egyiket odanyujtá Károlynak és így szólt:

— Így ni; most már kóstolja meg ezt a borocskát. Arany, tiszta, szinarany a javából, megfizethetlen, mondhatom. Mit gondol, mennyi pénzembe kerül egy ilyen palaczk bor? Száz forintomba, becsületszavamra kerek száz forintomba. Hogyan? kissé drága? Az ám, de kénytelen voltam venni. Képzelve, doktor ur, egy bárónak ezer forintot kölcsönöztem; nemsokára lefoglalták mindenét és amit az ezer forintomért kaptam, nem más, mint tiz üveg ilyen bor, Nos, nem egy százasomba került-e palaczkja?

Károly kijelentette, hogy elhiszi, de ő egy üzleti ügy lebonyolítása végett jött.

— Üzleti ügy? — szólt kérdőleg Hofberger. — Eh, ki beszél mindig csak az üzletről? Édes jó doktor ur, igya ki poharát, igya ki, nem mindennap juthatni ilyen néhány csepphez.

— Teljesen méltánylom ennek a bornak kitűnőségét, — viszonzá Károly, kérő pillantással — de mint mondám, valami komoly dologról szeretnék önnel beszélni.

— Hagyjuk azt, hagyjuk azt, hiszen van arra elég időnk. Ugyan kérem, gyujtson rá egy szivarra, kitűnő minőségű; becsületemre, egy herczeg is elszivhatná.

Károly szivarra gyujtott és a házigazdának végletekig vitt előzékenységével való küzdelemtől fáradtan várakozott, hogy talán maga Hofberger fogja tőle kérdezni látogatása célját. De ez utóbbi rá sem gondolt. Sőt inkább úgy látszik, mintha abban a meggyőződésben lett volna, hogy Károly csak csevegni őt, mert folyton csak arra ösztökélte, hogy igyék és szivarozzék, s e mellett folyton ismétlé, hogy élénken érdeklődik sorsa iránt. Hogy mi indíthatta Hofbergert erre a tulzott nyájasságra, Károly nem tudta magának megmagyarázni. Annyi emberismerete volt, hogy hasonszörű emberektől nem várhatott mellétekintetek nélkül ily rendkívüli önzetlenséget és nyájasságot, de azt semmikép sem tudta kitalálni, mi lehet az oka tulajdonkép ennek az émelyítően szives fogadtatásnak.

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **február végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . . 8 frt — kr.
fél évre . . . . . 4 frt — kr.
negyed évre . . . . . 2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre . . . . . 7 frt — kr.
fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

**Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala**
Budapest, Váci-körut 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1889. márczius hó 17.) 5649. II. udar hó (29-napos) (purim első napja) 14., hétfő (purim második napja = Susan-purim) 15., kedő 16., szerda 17., csütörtök 18., péntek 19., szombat (sabosz póróh) 20. napja.
Hetiszidra: S'mini.

Hazai hírek.

— **A pesti zsidó nagy hitközség új kórháza javára** a lefolyt héten adakoztak: *Oblat* Jakab 100 frtot, *Friedmann* Miksa 100 frtot, Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár 100 frtot, *Adria* Biztosító-Társaság 100 frtot, *Weil* Ede fiai 50 frtot.

— **A pesti zsidó nagyhitközség előljárósága a városi tanácshoz.** A pesti zsidó nagyhitközség a lefolyt évben — a helyiségek értékét és a fizetett házbért ide nem számítva — **56.384** frtot fordított iskolai célokra. 3 elemi iskolájába (19 osztály 21 tanítóval) **1206** gyermek járt, kik közül **803** nemcsak tandíjt nem fizetett, de a községnek ruhával és tankönyvekkel is kellett őket ellátnia. Maguk az elemi iskolák **25,384** frtjába kerültek. A község iskolaügye évről-évre fejlődik és folyton nagyobb igényeket támaszt. A hitközségi tagok áldozatkészségét az utolsó 2 évben az új zsidó kórház építése kiválóan vette igénybe s a község nincs abban a helyzetben, hogy teljesen saját erejéből új iskolát állítson fel, mire pedig szükség van. Mindezekre és még egyéb körülményre utal a hitközség előljárósága a városi tanácshoz a napokban intézett kérvényében. Utal arra is, hogy a hitközség működése nemcsak kulturális és hazafias szempontból érdemel támogatást, de azért is, mert működése a városnak válik javára, a mennyiben a sok szegény tanuló az ő terhére esnek, ha a zsidó község nem iskoláztatná őket, továbbá arra, hogy a város más felekezetek iskoláit minden tekintetben támogatja, és utal végre arra is, hogy a pesti zsidó hitközség közhasznú és jótékony intézetei számára a város támogatását még eddig igénybe nem vette. Az előljáróság mindezeknél fogva kéri a városi tanácsot, engedne át neki a birtokát képező egy telket, melyre a község új iskolát állíthasson. A beadvány legalkalmasabbnak véli e célra az V. kerületben (Lipótváros) lévő 1072–73 telket, melyre új iskoláját úgy építi majd a hitközség, hogy azt idővel ki is bővíthesse, mit nem tehet például mostani, a Rombachutczai templomépületben összeszorított iskolájával. Az előljáróság megvan győződve, hogy a tanács nem zárkozhatik el annyira indokolt kívánsága elől.

— **Márczius 15.** Évek hosszu sora óta ünneppelylyel üli meg a budapesti egyetem ifjusága a szabadság, egyenlőség és testvériség szent napját, márczius idusát. Így történt ez az idén is, csakhogy egy kis különbséggel. Míg az az előtti években az ünnepi szónokok között zsidót nem találtunk, az ez évben tartott ünnepélyesség alkalmával egy zsidó joghallgató, *Veiszfeld* Vilmos, lapunknak is munkatársa, tartotta meg az ünnepi szónoklatot az Egyetemtéren, Esmékben gazdag, gyönyörű beszédét az ezrekre rugó közönség viharos éljenzéssel és zajos helyeslés-

sel fogadta. — Örvendve látjuk, hogy az egyetemen végre megadják a zsidóknak az őket méltán megillető jogokat s elismerik, hogy a zsidó is ép oly jó hazafi, mint más vallásbeli. A mennyire szomorúak voltak e tekintetben az állapotok még csak pár év előtt is az egyetemen, annyira örvendetes a mostani fordulat.

— **A jótékony szegedi zsidóság.** A szegedi zsidóság jótékonyágán példát vehetnének sokfelé. Alig van város, a fővároson kívül, hol annyi jótékony zsidó intézmény virágoznék, mint Szegeden. Így most egyszerre négy szegedi zsidó jótékony intézet működéséről kaptuk meg az évi jelentést. A »Chevra Kadisa« kiváló buzgalomról és áldásos intézkedéseiről jövő számunkban szólunk. — A »zsidó jótékony nőegylet« mult évi kimutatásából kiemeljük, hogy a derék egyesület a szegények rendszeres segélyezésére 988 frtot költött. Ezenkívül jótékony gyűjtésekből szegények között kiosztatott 619 frtot. Tagsági díjakból befolyt a mult évben 610 frt, adakozásból 60 frt és jótékony gyűjtésekből 1087 frt. — A szegedi »Izr. szegény és elárvult leányok nevelési és segélyezési egyletnek« utolsó évi záró számadásából megemlítjük, hogy 1888-ban árvák segélyezésére 1681 frtot és 52 krt, szegény iskolás leányok felruházása 321 frtot és 61 krt és kezelési kiadásokra 106 frtot költött. Ezenkívül készpénzben maradt 222 frt és 72 kr. A szeged-csongrádi takaréktárba elhelyezve 5922 frt és 92 kr. — Szeged városának egyik speciálitása a »Leány-egylet«, melynek mult évi jelentését szintén vettük. Az egylet rendes tagja csak leány lehet, ki a 15-ik életévet már betöltötte s nem látogat intézetet. A Prosznitz Berta alelnök és Mogán Róza jegyző által igen ügyesen össze állított visszapillantásból látjuk, hogy a mult évben három tisztviselőt vesztett el a derék egylet — házasság által, és pedig Löw Leontin elnököt, buziási Eisenstädter Mari pénztárost és Klein Mari titkárt. Az egylet többi tisztviselői voltak az elmúlt évben; Neu Emma ellenőr, Weitzenfeld Zsigmond tiszteletbeli titkár, Klein Sarolta titkár. Az egylet népkonyhát is tartott, melyben a szép szegedi lányok maguk főzték az ételeket a szegényeknek. Az év alatt 4444 adagételt osztottak ki, az egyletnek egy adag 5 frt 73 krba került. 49 gyermek részesült a népkonyha áldásában állandóan. A mérleg a következő adatokat mutatja: Az 1887-iki évről maradt 172 frt és 5 kr. készpénz a tagsági díjakból befolyt 201 frt 50 kr. Adományokból 196 frt 4 kr. Hangversenyi belépti díjakból 435 frt és 65 kr. — A kiadások közül megemlítjük: Népkonyhai költségek 160 frt 31 kr, a szeged-csongrádi takarékpénztárba betéttett 662 frt. A mérleget Várhelyi Rósa Flóra pénztáros készítette el. Az egylet 1791 frt vagyonnal rendelkezik. A rendes tagok száma 126. Valóban érdekes és Munkácsy ecsetjéhez méltó látvány lehet ennyi fiatal leányt együtt tanácskozva látni a jótékonyág szolgálatában. A pártoló tagok száma 333.

— **Jótékonyág.** Brachfeld Arnold nagybirtokos 50 forintot ajándékozott a lovasberényi izraelita nőegyletnek.

— **Orvosi jubileum.** Két érdekemben megöszült borsodmegyei zsidó orvos ötven éves orvosi jubileumát ülte meg a napokban a »borsodmegyei orvos-gyógyászereszi egylet« ünnepélyes közgyűlésben. A két veterán Ixel Samu dr. miskolci és Glück Samu dr. mezőkövesdi előkelő orvosok. Dr. Ixel, Borsodmegye tiszteletbeli főorvosa, egyike Borsodmegye legérdemesebb férfiainak, ki a gyógytudományt kitűnő tollával is szolgálja és számos humanisztikus és kulturális intézmény megteremtésében tevékeny részt vett. Kivülök még három borsodmegyei orvos részesült ez ünnepeltetésben. A közgyűlésen Ballagi János dr. emelte ki szép beszédben a jubiléumok érdemeit, mire Ixel dr. válaszolt, köszönetét fejezve ki társai nevében is.

— **Dunaföldvárról** írják lapunkok: A helybeli »Chevra-Kadisa« egyesület vasárnap, f. hó 10-én tartá rendes évi közgyűlését. Löwy József. elnök emelkedett hangú megnyitó beszédében, beszámolva az egyesület magasztos működéséről, utalt arra a körülményre, hogy daczára ama sokaladalu, neves jótékonyágnak, mit az egyesület a lefolyt évben is oly dicséretes módon gyakorolt, a financiaik a legrendezettebbek s legkedvezőbbek. A közgyűlés ezután a választásokat ejté meg s pedig elnöké nagy lelkesedéssel, egyhangulag újra Löwy Józsefet választá meg, ki már nyolcz év óta vezeti az egyesület ügyeit önzetlen buzgalommal s ritka tapintattal. Első gondnokká Wimmer Ignácot, másodgondnokká pedig Weisz Sámuel. A választmány a következő tagokból áll: Herzog Adolf, id. Spitzer Lipót, Günz Imre, Strausz Mór, Stauber Sandor, Kaufner Mór, Gláz Rudolf, és Strausz József.

— **A dunaföldvári izr. nőegylet** Berger Sámuelné, szül. Bischitz Johanna, elnök édesanyját, Bischitz Salamonné urnöt, ki az egyesületnek legujabban megint száz forintot adományozott, az egylet védnökévé választá s az erről szóló diszokmányt a napokban fogják neki átnyújtani.

— **A kolozsvári orthodox izr.** »Chevra Kadisa«-egylet sikerült társas-vacsorát rendezett f. hó 11-én. Annak folyamán pohárköszöntöket mondtak: Glasner Mózes főrabbi a királyra, Burger József, rabbihelyettes a főrabbi, a hitközség elnökére és az egylet elnökére, Wertheimer Vilmosra, ki a lakoma alatt közel 650 frtot gyűjtött össze a kolozsvári siket-néma intézet számára.

— **A márcziusi nagy napokból.** Frankl Ágost Lajos a nagynevű német író, hitsorsosunk, az 1848-iki márcziusi nagy napokból érdekes reminiscenciákat közöl a »Neue Freie Presse«-ben »A német és magyar trikolor 1848-ban« czimmel. Midőn az alkotmányosságot az osztrák és magyar birodalom 1849. év márczius 15-én elnyerte, a magyar karok és rendek a királyhoz a bécsi várba nagy küldöttséget menesztettek, melynek élén Andrássy, Bat-

tyányi és Teleki grófok és Kossuth Lajos állottak. A jurátusok mint diszörtség kísérték őket s egy nemzeti színű zászlót vittek a bécsi egyetemi ifjuságnak ajándékba. Ezt viszonzandó, ezek elhatározták, hogy a német nemzeti-zászlót viszik ajándékba a magyar egyetemi ifjuságnak. A »János főherczeg« nevű hajón indult el a körülbelül ötven főre menő küldöttség Pozsonyba, Fischhof Adolf dr.-nak, az akadémiai legió parancsnokának vezetése alatt. Pozsonyba megérkezve, már várt reájuk a magyar egyetemi ifjuság és nagy lelkesedéssel fogadta őket. Mialatt a Rákóczi-induló hangjai felharsantak: Szarvady Frigyes, a ki később nagy szerepet játszott és szintén hitsorsosunk, szép beszéddel üdvözölte a küldöttséget, melynek nevében Fischhof Adolf dr. válaszolt. Az uton költötte Fischhof az első meg nem cenzurázott verset, melyet magyarra fordítva huszezer példányban osztottak szét. E verset szavalta el Fischhof, mire a magyar ifjak vállakra emelték és kardcsörtetés s viharos éljenzés között hordották körül. Azután a zöldfa vendéglő elé vonultak, hol a nagy Wesselényi Miklós báró üdvözölte őket. Erre Fischhof Adolf válaszolt ismét hosszabb beszédben, mely a vak főurat annyira meghatotta, hogy könnyei végig peregtek arcán, s oda sietve átölelte és megcsókolta a fiatal zsidó szónokot. — Délután a karok és rendek gyűlésén Kalászdy dr. felolvasta a Frankl által szerkesztett üdvözlő iratot, mire Szentkirályi Mór válaszolt. — Másnap a bécsi ifjak küldöttsége Kossuthnál tisztelgett, majd később Deáknál, hol ismét Fischhof Adolf dr. volt a szónok, kinek szavaira Deák melegen és hosszabban válaszolt. — A bécsi küldöttséget egész nap zajos ovációkkal fogadták a városban mindenfelé. Zászlókat lengettek a szép hölgyek, éljen-ek hangzottak mindenfelől. Majd Battyányi gróf miniszterelnöknél tisztelgtek, ki őket igen szívesen fogadta. Szakadatlan ovációk közepette hagyta el másnap a bécsi ifjuság a rája nézve oly kellemes emlékekkel bíró Pozsonyt.

— **Főkántor választás.** A kassai izr. anyahitközség a megüresedett főkántor állásra Weiss M. S. stanislaui kántort választotta meg.

Külföldi hírek.

— **Egy kiváló zsidó tudós öngyilkossága** keltett méltó részvétet és megdöbbenést a múlt hó végén a cseh fővárosban. Dr. Soyka Izidor, a prágai német egyetem orvostudományi karának egyik legkiválóbb tagja, vetett véget saját kezével alig 39 éves életének. A prágai sajtó és az egész cseh értelmiség részt vett a mély gyászban, mely a prágai német egyetemet, valamint a cseh tudományos világot általában, az elhunynak hirtelen halálával érte. A hírlapok egytől-egyig megleghangu megemlékezéseket szenteltek a boldogultnak, melyekben messze földön ismert tudományos érdemeit tüzetesen méltatták. Dr. Soyka kivált a bakteriologia terén végzett tudományos kutatásaival vívott ki magának nagy hírnevet s az általa

alapított bakteriologiai muzeum a művelt világ összes tudományos köreiből méltó feltűnést keltett. A szokatlan pompával végbement temetésén a cseh főváros színe-java részt vett. *Báró Kraus* helytartón kívül megjelentek a főváros összes kiválóbb hatóságainak képviselői, a német egyetemnek tanári kara, élén dr. *Ullmann* rektorral, csaknem teljes számban, és tizezrekre menő gyászoló közönség, mely mélyen megilletődve hallgatta végig a rabbi és az elhunyt egyik kartársa által elmondott gyászbeszédet.

— **A »Franciaország főrabbija«-nak tiszte** nem mint eddig irták, f. évi november, hanem már május havában be fog tölteni, írja a Párisban megjelenő »Archives israélites«. Ugyan e lap jelenti azt is, hogy Zadoc Kahn, a párisi főrabbi, megválasztatása esetén sem volna hajlandó ezen állást elfoglalni, miért is személye alkalmasint végkép kiesik a kombinációból.

— **Két svéd pädagogus:** *Salomon Otto* és *Abrahamson* Ágost szerzett magának elévülhetlen érdemet azért, hogy Stockholmban egy szeminariumot állítottak fel mindennemű kézműipari oktatás céljaira, mely hivatva van e szakmában ügyes és képzett tanítókat nevelni. A rendkívüli pénzáldozattal berendezett és felszerelt intézet eddigelé 4000 ilyen tanítót képezett ki, a kik a világ minden részéből valók. Az oktatás vezetése jelenleg is *Salomon Otto* kezében van, ki az intézet szellemi színvonalának emelésén és egyáltalán a svédországi tanügy előmozdításán páratlan buzgalommal fáradozott és fáradozik.

— **A keletindiai zsidók** egyik legnevesebbje, *Ke-hinker Haem Sámuel* nagyérdékű monografiát irt »A zsidók története Kelet Indiában« cím alatt, melyben alapos levéltári kutatásokra támaszkodva kimutatja, hogy hitsorsosaink immár 2000 év óta laknak Indiában. Könyvének befejező részében a humanizmus figyelmét meleg szavakkal hívja fel a keletindiai zsidók nagy részének mai sanyaru helyzetére.

— **Stöcker és a conservatív sajtó.** A német antiszemitizmus sülyedő bárkáját egymásután hagyják oda *Stöcker* eddigi barátai. Immár a conservatív sajtó is siet megtagadni a magát végkép lejárt agitátorral való elközöséget, nyilatkozván e sajtó egyik legtekintélyesebb közege a következőleg: »*Stöcker* ur maga is jól tudja, hogy tekintélyének háromnegyed részét „udvari lelkészi“ állásából meríté, s hogy ezen minőségben vajmi sokat engedett meg magának, mert „vallási korlátai“ óva és védőleg vették őt körül; valamint jól tudja azt is, hogy a nyilvánosság előtt hangoztatott nézetei azért birnak annyi nyomattal, mert hivatva van véleményét még az állam legelőkelőbb tényezői előtt is nyilvánítani. Az udvari lelkész bukása egyjelentőségű az agitator bukásával. Kétségtelen ugyan, hogy az „állásának korlátai“ közül kieb-rudalt ember kezdetben igyekeznek még rettegettebbé lenni, de meddig tarthatna ez a törekvés? Bizonyára vajmi hamar bekövetkeznének a hatóságokkal való összekötkezések, melyek a hasonszöri közönséges izgatónak könnyen nyakát szeghetik.«

— **Nagyérdékű vendégszereplés** meghiusultán ke-
seregnek most az osztrák antiszemiták. Mialatt ugyanis
Schönerer ama bizonyos vendégszerető négy fal között
volt kénytelen paragon hevertetni agitatori képességeit, az
osztrák antiszemiták vágyva-vágyódtak németországi elv-
társaik bátorítása után és *Stöcker*, néhány bécsi barátjá-
nak kérelmére megígérte, hogy ismert és „annyira ked-
velt” előadásával megörvendeztetni osztrák híveit is. Igé-
retét azonban be nem válthatja, mert — mint a berlini
„*Freisinnige Zeitung*” értesül — *Stöcker*nek egyházi elől-
járói vonakodtak neki engedélyt adni szándéka megvaló-
sítására.

— **A Chinában uralkodó éhínség és a londoni zsidók.** Londonban a lordmayor felkérése folytán főt. dr.
Adler H. a Bayswater-zsinagógában meleghangu szent
beszédet tartott a chinai éhínség enyhítésére szolgáló alap
javára, mely alkalommal a „*Kaifung-Foo*” nevű chinai
zsidó gyarmatról is megemlékezett. Ezt is végpusztulás
fenyegeti az éhínség következtében, mivel az anyaország-
ban lakó hitsorsosokkal már régóta megszakadt az össze-
kötetés. Remélhetőleg az „*Anglo-Jewish-Association*” is
mielőbb tesz lépéseket a végveszélylyel küzdő hitsorsosok
megmentése érdekében.

— **Boulanger antiszemitizmusa.** *Avronsard*, a híres
kommünardvezér megerősíti azt a régóta szállongó hirt,
hogy Boulanger, a nagy francia szédelő, aki hős anti-
szemita és ha a főhatalmat egyszer kezébe ragadja, két-
ségkívül megkeserülnek a francia zsidók. Ebből érthető
egyszersmind az is, hogy miért szállott mellette sikra oly
határozottan és annyi erélylyel a derék Drumont és gár-
dája s mért üdvözölték oly frenetikus örömjajjal a Szajna
megyében történt megválasztását. Természetesen annál
kinosabb látni, hogy egy *Naquet* szenator és egyéb zsidó
vallásu parlamenti kitünőségek a leleplezett tábornokkal
tovább is egy uton haladnak.

— **A boroszlói per.** Lapunk mult számában ismer-
tettük a Boroszlóban lefolyt Bernstein-féle bünpert, mely
ez idő szerint ezer meg ezer kommentálásban részesül a
németországi sajtóban. Ezuttal csupán két fontosabb kö-
rülmenyt kívánunk kiemelni, t. i. egyrészt vádlott azon
vallomását, hogy, ha cskugyan elkövette is a büntényt:
„*öntudatlan állapotban*” kellett azt tennie, ami vagy
bárgyu kifogás, vagy pedig önkénytelen vallomás arra
nézve, hogy valamely szenvedély vezérelte tettében. Min-
denesetre pedig bizonyítja, hogy a vádlott nem cseleked-
hetett beszámítható állapotban, annyival kevésbé, mert
ujabb értesülések szerint a nevezett ugyanoly fajtalan cse-
lekedetekre már több ízben, és pedig zsidó gyermekekkel
is vetemedett. Másrészt tekintettel ép ezen kevésbé felde-
ritett körülményre, valamint a vizsgálatnak különben is
igen hézagossá voltára, a védő a per megújítása céljából
lépéseket tett, s az ügy minden valószínűség szerint új
tárgyalásra fog kerülni.

— **A német császár bankárja.** Berlini táviratok
jelentik, hogy *Cohn* báró, az elhunyt I. Vilmos német

császár volt bankárja, a most uralkodó császár vagyona
kezelésétől visszavonul, mert azt kívánják tőle, hogy ál-
lása *Liebenau* császári udvarmesternek szolgálatilag alá
legyen rendelve. I. Vilmos császár uralkodása alatt *Cohn*,
ki hivatalos teendőit mindig mintegy tiszteleti állásból
folyóknak tekintette és azokért sohasem igényelt díjazást,
semmiféle hivatalos viszonyban nem volt az udvarmes-
teri hivatallal, sőt fontosabb esetekben közvetlenül a csá-
zárral érintkezett s neki személyesen terjesztette elő
számadásait. A császárnak *Cohn* iránt való bizalma oly
határtalan volt, hogy végakaratóban őt minden számadás-
tételi kötelezettség alól önként felmentette.

— **Zsidó muzeum.** Rómában egy zsidó muzeum
felállításának eszméjével foglalkoznak. A muzeum-
ban a zsidó történet és művelődésre nézve fon-
tossággal bíró iratok, műemlékek s egyébnemű
tárgyak gyűjtetnének egybe, hogy egyrészt gondos
örizet alá kerüljenek, másrészt becses anyagul szol-
gáljanak a művelődés-történelem és egyéb tudomá-
nyok művelői számára.

— **Egy jótékony egylet.** A Majna melletti Frank-
furtban fenálló, német zsidó tanítókat és rabbikat segélyző
„*Achawa*” nevű egylet a napokban adta ki 24-ik évi jelen-
tését, melyhez képest az egylet a lefolyt évben közel
12.000 márkát osztott szét 57 segélyre szorult egyén
között. Az egylet rendes tagjainak száma pedig 813.
Fenállásának összes 24 éve alatt az „*Achawa*” mintegy
140.000 márkát fordított jótékony célokra s vagyona
a folyó év elején 157,124 márkára rugott.

— **Patti Adelina talismánja.** *Diaz de Soria*, a spa-
nyol-zsidó származásu hírneves concert-énekes kora gyer-
meksege óta egy arany-medallionba zárt kis „mezuzá”-t
hord nyakán. Midőn a művész a mult év nyarán Patti Ade-
lina angol kastélyában látogatást tett, ének közben leoldó-
zott nyakáról az emlék, és a földre esett. A művésznő
természetesen kíváncsian tudakozódott a csinos kis tárgy
célja és rendeltetése felől, s midőn *Soria* közölte azt
vele, azt a kívánságát fejezte ki, hogy Párisban *Julia*
szerepében való legközelebbi fellépte alkalmával szeretne
már ilyen talizmánt viselni. Az udvarias művész legott
megrendelt az amsterdami spanyol-zsidó hitközség leg-
ügyesebb kalligrafusánál egy miniatúr formájú mezuzát,
melyet értékes arany medallionban elhelyezve, Patti
azóta, kedvencz karpereczére függesztve, állandóan visel.
Nemrég *Rothschild* bárónőt tevéstette meg az apró cs-
cse-becse, azt a hitet keltvén benne, hogy a művésznő
zsidó.

— **A francia főváros zsidó lakosságáról** rend-
kívül érdekes adatokat tartalmaz *Kahn Léonnak* minap
megjelent nagy terjedelmű munkája, melynek czime:
«*Les Juifs a Paris depuis le IV. siècle*» (A zsidók Páris-
ban a IV. század óta.) Kiemeljük abból Páris zsidó lakos-
ságának szaporodását feltüntető következő számadatokat:
1809-ben lakott Párisban mindössze 2730 zsidó. Ez a

szám 1832-ben kerek 20,000-re emelkedett, míg 1860-ban 30,000 és 1888-ban már mintegy 50,000 főt számlált a zsidó lakosság.

Nyitrai levél.

Nyitra, 1889. év márczius havában.

Olvasva e t. lapnak utolsóelőtti számában a pesti zsidó nagyhitközség 1888-ról szóló jelentéséről közölt ismertetést, valóban minden hitsorsosunk csak büszke lehet arra, hogy ily mintaszerűen szervezett hitközséget mondhatunk magunkénak. Sajnos azonban, a fény mellől sohasem hiányzik az árnyék! Míg méltó büszkeséggel töltheti el mindnyájunk keblét a haza első hitközségének virágzása, addig sajnálattal kell bevallanunk, hogy vidéki hitközségi életünk legnagyobbbrészt áldatlan és elhanyagolt. Tekintsük meg például a nyitrai hitközséget. Ennek a közel 600 családdal bíró hitközségnek nincsen rabbija, nincsen kántora, sőt nincs ugyszólván temploma sem. Van ugyan egy hivalkodva templomnak nevezett épülete, mely kilenczven évvel ezelőtt posványos területen, az akkori nyitrai ghettoiban, az akkori viszonyoknak és az akkori zsidó népességnek megfelelőleg emeltetett, s melyet düledező állapota miatt a nagy ünnepek alkalmából minden évben vagy háromszor meg kell támasztani, mely azonban ezen alkalmakat kivéve egész éven át üresen áll, mert különben is alig képes a hiveknek egyharmadát befogadni: de e mellett a cifra nyomoruság mellett a nagy ünnepeken a hiveknek fele része a szabadban dicséri az Örökkévalót, vulgo: a közel levő réten heverész.

Ami a rabbit illeti, bold. emlékü *Hönig* József rabbi elhunytá óta senkisé is törődik azzal, hogy a rabbinátusi szék, melyet egykoron a zsidó tudományok nagyjai: *Ezechiél Binét*, dr. *Feuchtwang*, *Deutsch* Salamon töltötték be, árván s üresen áll!

Nincsen kántorunk sem, mert a nyitrai templomba akár milyen m'subed is elég jó. S ezt nevezik hitközségnek, és pláne per majorem Reich Ignatii gloriam «autonom orthodox» hitközségnek!

S midőn a nyitrai zsidó hitközség azon tragikus esemény folytán, mely hazánkat legutóbb gyászba borította, ennek ünnepélyes gyász-istentisztelet által óhajtott kifejezést adni, a rabbit Kecskeméttől, a kántort Galgócztól kellett kölcsönkérni. És bizony, szívesen kölcsönöztünk volna valahonnan egy valamirevaló templomot is, ha azt . . . . borsón ide lehetett volna tolni. — —

Valóban szomorú viszonyok ezek, s ilyenek közepette nem csoda, ha a zsidó ügy és a zsidó vallás iránt a közöny napról-napra nagyobb mérveket ölt, és félt, hogy a most felserdülő nyitrai zsidó nemzedék a zsidóság számára el lesz veszve.

Persze, a szíves olvasó azt hiszi, hogy Nyitrán csupa szegény zsidó lakik, a kiknél hiányzik mindennek legelső orvosszere: a pénz! Csalódik! Hál' Istennek, vannak dusgazdag, gazdag és jómódu hitsorsosaink nagy számban, hanem miután az igen gazdagok mitsem akarnak tenni, a többi sem akar áldozni, tartván Heinenak két híres lengyelével, kik közül egyik sem akarta, hogy a másik fizessen érte, s így hát — egyik sem fizetett.

Pedig van ám a községnek szép jövedelme, mert az 1888. évi zárszámadások szerint a múlt évben befolyt:

a) közvetlen adókból	4,969 frt — kr.
b) a gabella jövedelmezett . .	10,304 » 42 kr.
c) különféle czimeken befolyt	791 » — kr.
Összesen	16,154 frt 42 kr.

Nem lesz fölösleges ehhez még azt is megjegyezni, hogy Nyitra város közönsége felekezeti iskolánkat közel 1500 frttal segíelyezi, úgy, hogy az iskola a hitközségnek alig kerül valamibe; ugyancsak a város közönsége nőegyletünket is 460 frttal segíelyezi, anyagi segédeszközöknek tehát nem vagyunk híjával.

Sőt azt se képzelje senki, hogy az akarat nincs meg, mert hisz kilencz év óta már legalább is három közgyűlés elrendelte egy új templom építését, s az építkezés keresztülvitelére a képviselőtestületnek felhatalmazást adott. Hanem alkalmasint úgy gondolkozik a képviselőtestület többsége: „Minek a templom, hiszen úgy sincs . . . . sem rabbink, sem kántorunk!

Hogy pedig ennek a sok mindenféle — deficitnek mi az oka, azt legközelebb mondom el.

Grünfeld Náthán

ügyvéd.

I r o d a l o m.

Vollsthümliche Geschichte der Juden in drei Bänden von Dr. H. Graetz. 2. Band. Von der zweitenmaligen Zerstörung Jerusalems unter Kaiser Vespasian bis zu den massenhaften Zwangstausen der Juden in Spanien.
Leipzig, Oskar Leiner.

A zsidó nép mindenha híven megőrizte multjának történetét, őseinek viszontagságait. Az évszázados üldözés és szenvedés közepette folyvást kitartásra buzdította multja, türelemre és Istenben vetett bízalomra intette. Atyáik angyali türelme s bámulatos kitartása követendő erény volt a szenvedő utódoknál is. Tudták, hogy nem szunyadozik és nem alszik Izrael őrzője, s öröklik gyermekei fölött. Ha keleten tarthatatlanná vált viszonyuk, nyugaton rendelt számukra helyet a Gondviselés. Majd háborítatlanul él és fáradozik, de ha fáradozása gyümölcsét akarná él-

vezni, a galád rosszakarát vádaként emel ellene, ami igen könnyű eszköz s alkalmas szer a zsidók kifosztására s elűzésére. — Nem oly nehéz anyaggal kell tehát megküzdenie a történésznek, ha csak külső történetét akarja megírni a zsidó népnek. De mily élénk élet lüktet belsejében! Mily fölötte gazdag irodalommal dicsekedhetik!

Külsőleg elnyomták, de életerejé hatalmasan nyilvánult nagy szellemi működésében. A zsidó történet java részét tehát az irodalom ismertetése képezi. Állami önállóságának teljes romba dőlte óta 18 század mult el, mely hosszú időszakon belül irodalmával foglalkozott, vallása parancsait fejlesztette, élete Istenének vala szentelve

S ezen óriási tárháza az irodalomnak nagyrészt parlagon hevert, nem akadt halandó, ki ezen emberfölötti munkán uralkodhatott volna.

Graetzben támasztott a Gondviselés oly férfit, ki a zsidóság történetét ifju korától fogva egész a mai napig alaposan tanulmányozta, ki első irta meg a zsidók alapos s kimerítő történetét 11, illetőleg 12 kötetben. S mily szellem vonul végig e nagy munkán! A higgadtság és igazság szelleme, mely nem az elismerés tömjéne után áhitoz, mely nem czélozza a külvilág dicséretét, hanem felemeli szavát az igazság érdekében. Graetz műve egy fennkölt zsidó szellem nyilvánulása. Népéhez való szeretete jellemzi munkáját, odaadó és hű ragaszkodása őseihez nyilatkozik abban. Zsidó történetet irt a szó nemes értelmében, melynek minden lapján a felekezetéhez való odaadó szeretet hangja vonul végig.

Az elismerés nem maradt el zsidók és keresztények részéről egyaránt. A zsidó tudja, hogy nagy hála kötelezte őt Graetz. Keresztény tudósok pedig örömmel büszkélkednek azzal, hogy Graetz-től tanulták tisztelni a zsidót, kellőleg méltányolni és becsülni az üldözött népet. Élénk emlékezetünkben él, mily elragadtatással fogadta a zsidó történet nagy mesterét Anglia, midőn a zsidó kiállítás alkalmával, engedve a megtisztelő felhívásnak, felolvasást tartott Graetz.

Nagy munkája több kiadást ért; francia, angol, orosz sőt héber nyelvre is le lett fordítva. De Graetz örökké ifju szelleme nem nyugodott. Tudta, hogy 12 kötetes műve tudományosságánál fogva csak igen művelt és szakképzett olvasóközönségre számíthat, egyrészt terjedelménél, másrészt kimerítő voltánál fogva, mely szükségessé teszi a sok jegyzetet és bizonyítgatást. És megajándékozta felekezetét művének egy népszerű, 3 kötetes kiadásával, melyben a hang melegsége nem csökkent, hanem a nagy munka szép nyelvezete ragyog teljes fenségében. A tudományos mellékleteket és jegyzeteket mellőzve, oly munkát bocsájtott világgá, melynek előadása, elragadó nyelvezete, gyö-

nyörű gondolatai azt a legszélesebb körökben híressé fogják tenni. A nemrég megjelent második kötet a zsidó irodalom fénykorát is tartalmazza, oly ragyogó színekkel ecsetelve, hogy az olvasó bámulattal fog adózni felekezetünk nagy költőinek és mestereinek, kiknek egyéniségét teljes mértékben fogja tisztelhetni. Kivánatos lenne, hogy Graetz népszerű története minden művelt zsidó háznál mindig kéznél legyen s ne csak diszül szolgáljon, hanem kellemes órákat is szerezzen az olvasó közönségnek, mely abból tanulhatja megismerni dicső multját. A munka gyönyörű kiállítása a lipcsei Oskar Leiner könyvkiadó céget dicséri

Diamant Gyula.

— „Contes juifs“ (Zsidó elbeszélések) czim alatt Párisban egy rendkívül pompás kiállítású kötet jelent meg Sacher Masochtól, ki e könyvnek francia nyelven való kiadásával a francia antiszemitizmus ellen kívánt sorompóba lépni. A mű előszavában szerző elmondja, hogy az elmúlt évszázadok folyamán jobbra a gyűlölet és előítélet sugalmazta mindazon írók tollát, a kik a zsidókról irtak. Ezek az elbeszélések ellenben hivatva vannak bizonyítani, hogy az öreg lengyel zsidó kaftánja alatt is meleg, érző szív dobog, s a zsidó faji erények mindenkinek tiszteletére méltók. A 26 — zsidó művészek remek rajzaival illusztrált — elbeszélés a legkülönbözőbb országok zsidó tűzhelyeivel megismerteti az olvasót, mesterileg festvén az ó-zsidó erkölcsöket és szokásokat. A kötetet a francia sajtó osztatlan magasztalással fogadta és a közönség ritka érdeklődéssel olvassa.

— **Megjelent** a „Jüdische Bibliothek für Belehrung und Unterhalt“ czimű vállalatnak első füzeté, *Spitz* J. Gyula szerkesztése alatt. Tartalma: Jung und Alt. Vallásos irányu vers *Fischer* Náthántól, Schicksalswechsel zweier Brüder. Héber tárgyú elbeszélés N. J.-től. Közmondások a talmudból, *Frend* Lipóttól Schulwesen in Amerika, *Felsenhal* B.-től. Adomák. Vegyesek. E vállalat havonként jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 3 frt, kiadja Schwarz könyvkereskedése, király-utca 3.

Figyelmeztetés!

Tekintettel arra, hogy a hitközségünk tagjai részére való húsvéti kenyér (maczosz) szolgáltatásnak joga a nm. földm. ipar és kereskedelmi m. kir. ministerium rendelete értelmében **kizárólag az alulirt hitközségnek** van fenntartva, indittatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a t. hitközségi tagokat, hogy maczosz szükségletüket **csakis hitközségünk maczosz sütőinél szerezzék be**, minthogy a maczosznak ugy a vidékről leendő behozatalát, mint a budai részekről, Kőbányáról és egyéb elővárosokból való

beszálítását, valamint a netalán megkísérlett csempészetet, avagy ügynökök általi illetéktelen elárusítását legszigorubban ellenőrizni és hatósági elközbizálással megakadályozni fogjuk.

A pesti izr. hitközség elöljárósága.

Pályázat.

A szentesi zsidó hitközségnél **rabbi** állásra ezennel pályázat nyittatik.

Megkivántatik magyar honosság, magyar hitszónoklat, hitoktatásra, rabbi teendők végzésére való képesítettség és jogosultság, valamint a törvény követelte egyéb kvalifikáció.

A budapesti rabbi szemináriumot végzettek, vagy bölcsészettudori oklevéllel bírók elsőbbségben részesítetnek.

Díjaztatik **1200** forint évi fizetés-, **200** forint lakbér-illetményvel, valamint az anyakönyvi kerület által szabályozott és egyéb szokásos díjakkal; a lakás esetleg természetben adatik.

Próbaszónoklatra csakis a meghívandók bocsátatnak, kik magyar és német hitszónoklatot tartoznak előadni, az utazási költségek csak a megválasztottnak térítetnek meg.

A pályázati határidő 1889. évi április hó 1-én jár le, a teljesen felszerelt pályázati kérvények alólírott elnökséghez küldendők be.

Kelt Szentesen, 1889. évi február hó 14. én.

Freund Márk,
hitk. jegyző.

Dr. Poláček Albert,
hitk. elnök.

Pályázat.

A marosvásárhelyi status quo ante izrael. hitközség egy rabbiállásra ezennel pályázatot hirdet.

A rabbi évi fizetése o. é. **900 frt; 300 frt lakbér illetmény** és külön megállapított járulékok, melyek az alulírt hitk. elnöknel megtudhatók. A rabbi teendőkhez a hittanoktatás is tartozik. Pályázók, kik 3 elismert rabbitól képesítéssel (התורה) bírnak, a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszterium által 1885. november hó 13-án 1024. sz. a. az izr. anyakönyvvezetés ügyében kiadott rendelet §-ának megfelelnek, azonkívül pedig magyar és német hitszónoklatot tartani képesek, felkéretnek kellően fel-

szerelt okmányait, koruk és családi viszonyaik kiállításával **1889. április hó 30-ig** az alulírt elnökséghez beküldeni.

Az alkalmazás külön meghívás útján megtartott próbaszónoklat után történik és az utiköltség csak az alkalmazottnak fog megtérítetni.

Marosvásárhelyt, 1889. márcz. 12-én.

Schwarz János,
hitk. elnök.

Breuer Márk,
hitk. jegyző.

Az „Anker”

élet és járadék biztosító-társaság.

Vezérképviselőség **BUDAPEST, DEÁKTER 6. szám saját ház**
ANKER-UDVAR.

A társaság minden, az ember életbiztosítására vonatkozó üzletekkel foglalkozik, u. m.: a) túlélési és kiházastási biztosítások; b) haláleseti biztosítások; c) járadék biztosítások.

Nyereményrészül fizetett a társaság a) a haláleseti biztosítások után az évi díj **25%**-át; b) a túlélési és kiházastási biztosítások után átlag a biztosított tőkének **30%**-át, s így minden biztosított **1000** forint után tényleg **1300** frt fizettetett.

Részvénytőke és biztosítási

téki alap 1887. decz. 31-én frt 34.513,072-95

Az utolsó üzletjelentés szerint a biztosítási állomány

1887. dec. 31-én volt frt 163.330,602-12 tőke

és frt 48,966-14 járadék.

A társaság létezése óta haláleseti és kiházastási biztosításokért 1887. dec.

31-ig kifizetett . . . . frt 58.929,495-40

Díjkönyvecskékkal és felvilágosítással szolgál a vezérképviselőség Budapesten vagy a helyi ügynök.

Gegründet 1850.

M. S. BOSKOVITZ

Lithografie und Steindruckerei.

Budapest, Dorottya-utca 9. szám.

Empfehl ich zur Anfertigung von allen **Arten Drucksorten:** Visit-, sowie Verlobungs-, Trauungs- und Einladungskarten, authogr. Arbeiten für Studierende und Architekten, alle Arten chem. Abzüge, ferner Briefpapiere und Couverts mit Firmadruck, Rechnungen, Memoranden, Wechsel und alle in dieses Fach schlagende Arbeiten. Für prompte und reine Ausführung zu den möglichst billigsten Preisen, bürgert der gute Name der Anstalt.

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát
(Váczikörut 14, szemben az Andrássyut
torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a
sirkőállítás szomorú kötelességét kell
teljesíteniök.

**Szép és pontos kivitelért és lehe-
tőleg olcsó megszámitásért kezes-
kedik a czég jó hirneve.**

== Szombaton és ünneppan zárva. ==

П Д Д

A közeledő Peszach-ünnepek

alkalmából van szerencsém a t. közönség szives tu-
domására hozni, hogy helyben a mult évben augusztus
havában

király-utca 3. sz. a.

izraeliták számára való árucikkkel dúsan
felszerelt

könyvkereskedést

nyitottam.

Gyakorlottságom és összeköttetésem, melyeket 24
évi működés folytán szerezttem, azon szerencsés helyzetbe
juttatnak, hogy nálam mindennemű, a vallás-szertartáshoz
tartozó cikkek, valamint *völegények* és *menyasszo-
nyok* számára **imakönyvek**, ugyszinte a legjobb
minőségű selyem és gyapju **Taliszek** és a hozzá való
arany vagy ezüst *paszomány*, a legpompásabb kiállí-

tásban és legjutányosabban számított árak mellett a t.
közönség rendelkezésére állanak.

Szives megrendeléseket utánvét mellett a legpontosabban és
leglelkiismeretesebben teljesít

Schwarz Ignác

király-utoza 3. sz. alatt.

A. GANZ és TÁRSA

vasöntő- és gépgyár-részvénytársulat t. cz. részvényesei
1889. márczius 20-án, szerdán, délután 3^{1/2} órakor

Budapesten, II., Ganz-utoza, a gyár helyiségeiben megtartandó
huszadik rendes közgyűlésre
tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság évi jelentései az
évi mérleggel és zárszámadással együtt a fölmentvény megadása.
2. A mult évi nyeresemény hováförditása s az osztalék
meghatározása.
3. Az igazgatóság részére adandó jóváhagyás, illetve fel-
hatalmazás ingatlanok megszerzéséhez és esetleg eladásához.
4. Felhatalmazás az igazgatóság részére egy villamvilági-
társulat alapításában ezen társulat részéről részt vehetni.
5. Négy felügyelő bizottsági tagnak megválasztása egy évre.
6. Netaláni indítványok az alapszabályok értelmében.

Az alapszabályok 14. 15. és 36. §-ai szerint a közgyűlé-
sen csak azon részvényesek birnak szavazati joggal, kiknek rész-
vényei a társaság könyvében legalább három hónappal a közgyű-
lés előtt nevékre átíratnak, és a kik részvényeiket legalább három
nappal a közgyűlés előtt a társulati pénztárnál letéteményezték.

Egyébiránt a részvények helyett budapesti nyilvános hitel-
intézeteknek letétjegyeit is lehet tetémenyezni, ha ezekből kivi-
láglik, hogy a letéteményezett részvények a társulat részvény
könyvébe a letéteményezőnek nevére vannak beírva.

A közgyűlésen minden alapszabályszerűen letéteményezett
egy-egy részvény, egy-egy szavazatra ad jogot, ha azok száma
nem több tiznél. De ezen számon felül csak minden öt részvény
után esik egy-egy új szavazat. A szavazás jogát meghatalmazott
által is lehet gyakorolni; meghatalmazott azonban — a törvényes
képviselőket kivéve — csak szavazatképes részvényes lehet. Az
évi mérleg a felügyelőbizottság jelentésével együtt márczius 12-iktől
kezdve a gyári igazgatóság irodájában a t. cz. részvényesek hasz-
nálatára közzététetik, mire azok ezennel figyelmeztetnek.

Az igazgatóság

A Pannonia gőzmalom társaság Budapesten

a szokásos husvétli lisztminőségeket

a budapesti gőzmalomok eredeti lisztszámainak megfelelőleg

a helybeli rabbínatus elnöke, főtisztelendő **Brill Samuel L.** ur és tisztelendő **Pollák Lipót** ur

szigorú ellenőrzése

mellett gyártja és szives megrendeléseket a **legjutányosabb** napi árak mellett foganosít.

Czim: **Pannonia gőzmalom Budapesten.**

A görög kir. kormány kezessége mellett s az 1889. február 2./14. törvény értelmében az atheni régészeti társulat által kibocsátott nyeremény-kötvények.

PROSPECTUS.

Az 1889. február 2./14-én kelt törvény által az Athenben székelő régészeti társulat javára, a görög királyi kormány kezessége mellett **20.000,000 arany frank (drachma) összegű** kölcsön kibocsátása engedélyeztetett, mely kölcsön **2.000,000 darab, egyenként 10 arany frankra (drachma) szóló nyeremény-kötvényből** (sorsjegyből) áll, beosztva 20,000 sorozatba 100 számmal.

Ezen nyeremény-kölcson 65 év alatt tervszerű sorsolások útján törlesztetik.

A huzások törlesztés- és nyereményhuzásokból állanak, s az alább következő nyeremény-sorsolási terv szerint az említett törlesztési idő alatt, a törlesztési huzásokon kívül, 291 nyeremény-sorsolás tartatik.

A főnyeremény minden nyeremény-huzás alkalmával s az egész sorsolási idő alatt mindig 50,000 frank (drachma) aranyban.

Az első sorsolás 1889. május 15-én tartatik.

Minden nyeremény-kötvény két részből áll, és pedig:

1. a kötvényből magából, s
2. a nyeremény-szelvényből.

Minden kötvény az összes nyeremény-huzásokban részt vesz, úgy hogy oly kötvényre, melyre már nyeremény esett: a későbbi nyeremény-sorsolásokban még egyszer vagy többször is eshet nyeremény.

Minden nyeremény-kötvény okvetlen 12¹/₂ frank (drachma) arannyal visszafizettetik, annak szelvénye pedig azonkívül nyereményjegy, mely az összes 291 nyeremény-huzásban részt vesz.

Nyeremény-sorsolási terv.

Nyeremények minden huzásban:

1	nyeremény	á frank	50,000	=	frank	50,000
1	"	á "	1,000	=	"	1,000
1	"	á "	500	=	"	500
2	"	á "	400	=	"	800
2	"	á "	250	=	"	500
3	"	á "	150	=	"	450
10 nyeremény					frank	53,250

1889. május 3./15-től 1895. ápril 3./15-ig bezárólag:

12 huzás évenként, és p. minden hó 3./15-én, tehát . . . . . **72 huzás**

1895. május 3./15-től 1904. márczius 3./15-ig bezárólag:

6 huzás évenként, u. m. január 3./15., márczius 3./15., május 3./15., jul. 3./15., szept. 3./15., nov. 3./15-én tehát **54 huzás**

1904. május 3./15-től 1919. február 3./15-ig bezárólag:

4 huzás évenként, és p. február 3./15., május 3./15., augusztus 3./15., november 3./15., tehát . . . . . **60 huzás**

1919. május 3./15-től 1954. május 3./15-ig bezárólag:

3 huzás évenként, és p. január 3./15., május 3./15., szeptember 3./15., tehát . . . . . **105 huzás**

A sorsjegyek ezennel forgalomba hozatnak, és bejelentések azokra

Összesen 291 huzás.

f. évi márczius 26-án kedden és 27-én szerdán

a következő feltételek mellett fogadtatnak el:

1. A sorsjegy ára darabonként **6 frt, hat forint o. ért.**

2. Minden bejelentett sorsjegyre frt **2.-, két forintnyi** foglaló teendő le készpénzben, mely összeg a bejelentésre esett darabok utánvételénél leszámittatik, esetleg visszaadatik.

3. Az egyes bejelentési helyeknek adandó sorsjegyek mennyisége az Union-Banknak fenntartatik, s minden bejelentési hely fel van jogosítva a reá esett darabokat a nála történt bejelentésekre saját belátása szerint felosztani.

4. A bejelentésekre eső sorsjegyek **f. évi április 8-tól 18-ig** a vételár lefizetése mellett a bejelentési helynél veendők át.

5. A bejelentések a bejelentési helyeken díjmentesen kapható úrlapokon teendők. Minden bejelentő bejelentési nyilatkozata és a 2. pontban meghatározott 2 frtnyi foglaló lefizetése ellen az illető bejelentési hely által kiállított elismervényt kap, mely ellen a megtörtént felosztás után f. évi április 18-ig a sorsjegyek a hátralékar lefizetése mellett kiadatnak.

6. Bejelentések elfogadtatnak:

Bécsben: az Union-Bank-nál,

az Union-Bank váltóüzleténél I., Graben 13.

Triestben: az Union-Bank fiókjánál.

Budapesten: a magyar leszámítoló és pénzváltó banknál.

Aradon: az aradi kereskedelmi és ipar-banknál.

Brassón: a pesti magyar kereskedelmi bank ügynökségénél.

Besztercebányán: a besztercebányai takarékpénztárnál.

Debrecenben: az alföldi takarékpénztárnál.

Fiumában: a Banca Fiumana-nál.

Győrben: Jerfi Antal és fia uraknál.

Kassán: a kassai takarékpénztárnál.

Kolozsvárott: Hutflész Károly urnál.

N.-Kanizsán: a kereskedelmi és ipar-bank részvénytársaságnál.

Nagyváradon: a bihari kereskedelmi-, ipar- és termény-hitelbanknál.

Nyitrán: A nyitrai kereskedelmi és hitel-intézetnél.

Pécsett: J. Schapfringer urnál.

Pozsonyban: Edl Tódor urnál.

Székesfehérvárott: a székesfehérvári kereskedelmi banknál.

Szegeden: a szegedi kereskedelmi és ipar-banknál.

Sopronban: a soproni építő földhitelbank részvénytársaságnál.

Temesvárott: a temesi takarékpénztárnál.

Union-Bank.